

Hər bir ölkənin milli təhlükəsizliyinin tərkib hissəsi olan ərzaq təminatının mənbəyi kənd təsərrüfatıdır. Kənd təsərrüfatının inkişafı isə ilk növbədə onun əsas istehsal vasitəsi olan torpaqdan səmərəli istifadə etməkdən asılıdır. Torpaq hər bir dövlətin milli sərvətidir. Bütün maddi nemətlər torpaqdan müxtəlif formada istifadə etməklə yarandığına görə onu qoruyub mühafizə etmək və gələcək nəsillərə ötürmək bəşəriyyətin yarandığı gündən qarşıda duran ən vacib məsələ olmuşdur. Hər bir dövlətin borcu isə onun ərazisinə aid olan torpaqlardan səmərəli istifadə etməkdir.

Torpaqlardan səmərəli istifadə olunması Azərbaycan kim az torpaqlı ölkələrdə xüsusilə önem kəsb edir. 2014-cü ildə ölkə kəmiz üzrə adambaşına 0,50 hektar kənd təsərrüfatına yararlı, o cümlədən 0,20 hektar əkin yeri düşmüşdür. Amma məsələ ondadır ki, bu göstəricilər əhalinin sayıının artması və digər səbəblərdən getdikcə azalır. Bununla əlaqədar Prezident İlham Əliyev torpaqlardan, xüsusilə kənd təsərrüfatına yararlı torpaqlardan səmərəli və davamlı istifadə etməyi həmişə icra orqanları və sahibkarlar qarşısında mühüm vəzife kimi qoymuşdur. Nazirlər Kabinetinin bu il aprelin 9-da keçirilən ilin birinci rübüün yekunlarına və qarşıda duran vezifələrə həsr olunan iclasında Prezident bu məsələ ilə bağlı demişdir: "Mənə verilən məlumatə görə, rayonlarda kifayət qədər istifadəsiz torpaq sahələri var. Bizi bu məsələ ilə ciddi məşğul olmaşılıq. Burada həm inzibati tədbirlər, eyni zamanda, stimullaşdırıcı tədbirlər görüle bilər. Torpaqlar əldə edən, ancaq uzun müddətdir ki, ondan istifadə etmeyən şirkətlər, insanlar özlərini dahan da məsuliyyətlə aparmalıdırlar. Əger o torpaqlardan istifadə etmirlərsə, onda müəyyən mexanizmlər tətbiq edilməlidir. Bizi imkan verə bilmərik, - hələ ki, özümüzü ərzaq mehsulları ilə tam təmin etməmişik, - bu torpaqlar uzun illər istifadəsiz qalsın. Mən bu vəzifəni də qarşıya qoyuram. Burada həm yerli, həm mərkəzi icra orqanları birgə işləməlidirlər".

ller ve verilen statistik məlumat-
lar da sübut edir ki, kənd təsərrü-
fatına yararlı, xüsusən də əkin
torpaqlarının istifadəsində ciddi
nöqsanlara yol verilir. Bu nöq-
sanlar sırasında ciddi təşviş do-
ğuran fakt hər il on min hektar-
larda əkin sahəsinin istifadəsiz
qalmasıdır. Bu məsələ ilə bağlı
torpaq mülkiyyətçiləri, istifadəçi-
ləri və icarəçilərindən Milli Məc-
lisə də çoxlu şikayət ərizələri da-
xıl olur. Həmin erizelərdə qanun
yolla əldə edilmiş torpaqların is-
tifadəsinə başqalarının qanun-
suz yolla mane olması, əlaqədar
təşkilatların isə təsirli tədbirlər
görməməsi qeyd edilir. Bununla-
rı əlaqədar son vaxtlar torpaq qa-
nunvericiliyinin pozulmasına gö-
rə qanunlara edilən dəyişikliklər
dilqətə çatdırmaq istəyirəm. Ci-
nayet Məcəlləsinin "Torpaq üzə-
rində mülkiyyət, istifadə və ya
icarə hüququnu pozma" adlanan
188-ci maddəsinə edilən dəyi-
şikliyə görə, mülkiyyət, istifadə
və ya icarə hüququnu olmadan tor-
paq sahəsini özbaşına hasarla-
ma, becərme və ya dəyişdirmə
yaxud həmin torpaq sahəsini
başqa yollarla özbaşına tutma
8000 manatdan 10000 manata-
dək cərimə və ya 2 ilədək azad-
lıqdan məhrumətmə ilə cəzalan-
dırılır. Sadalanan hüquqlar olma-
dan torpaq sahəsi üzərində öz-
başına tikinti-quraşdırma işləri
aparan 1 ildən 3 ildək azadlıq-
dan məhrum edilir. Həmin əməl-
lər kənd təsərrüfatı təyinatlı tor-
paqlara münasibətdə törədildik-
də cəza daha da sərtləşir - 3 il-
dən 5 ildək azadlıqdan məh-
rumətmə cəzası nəzərdə tutulur.

də və şəxs tərəfindən öz qullud
mövqeyindən istifadə etməklə
törədildikdə daha ağır cəza - 5 il-
dən 8 iledək müddətə azadlıq-
dan məhrumetmə tətbiq olunur.
Məyəvdən sonra urucılığı da tə-

Mövcud qanunvericilikdə torpaqla bağlı qanunsuz qərar və rən vəzifəli şəxslər barəsində dərçox ciddi məsuliyyət müəyyən edilmişdir. Belə ki, Cinayət Məcəlləsinə əlavə edilən 314-1-cü maddədə bildirilir ki, vəzifəli şəxs tərəfindən dövlətin müstəsnəna mülkiyyətində olan torpaq sahələrinin bələdiyyələrin, fiziki və ya hüquqi şəxslərin mülkiyyəti, istifadəsinə və ya onlara icarəyə verilməsi haqqında qanunsuz qərar qəbul etmə 3 ilədək müddətə müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə 2 ildən 5 ilədək müddətə azadlıqdan məhrumetmə ilə cəzalandırılır. Əger vəzifəli şəxs tərəfindən dövlətin müstəsnəna mülkiyyətində olan və özgəninkiləşdirilməsi qanunla qadağan edilən torpaq sahələrinin bələdiyyə mülkiyyəetine və ya xüsusi mülkiyyətə verilməsi haqqında qərar qəbul edilibsə, o, 3 ilədək müəyyən vəzifə tutma və ya müəyyən fəaliyyətlə məşğul olma hüququndan məhrum edilməklə 5 ildən 8 ilədək müddətə

rinə yetirildi. Təessüf ki, torpaq
payı alanların və sonradan satın
alma və digər yollarla torpaq
mülkiyyətçisi olanların bəzilər
həmin torpaqlardan bütövlükde
və ya onların bir hissəsindən isti-
fadə etmirlər. Neticədə bu tor-
paqlar uzun müddət istifadəsi-
qaldığına görə öz təyinatını itirir
və bununla da torpaq islahatının
məqsədlərinə nail olmağa imkan
vermir.

Eyni zamanda qeyd etmələr
lazımdır ki, bəzi torpaq mülkiyyət-
yətçilərinin torpaqlardan istifadə
dəyər belə laqeyd münasibəti qar-
nunlarda olan müəyyən huma-
nist maddələrin mövcudluğu ilə
də əlaqədardır. Belə ki, Torpaq
Məcəlləsinin 73-cü maddəsinin
1-ci bəndinin 8-ci abzasında
qeyd edilir ki, kənd təsərrüfat
istehsalı üçün verilmiş torpaq
sahəsində dalbadal 2 il ərzindən
üzrlü səbəb olmadan istifadə
edilmədikdə torpaq sahəsi və ya
onun bir hissəsi üzərində mül-

üçün torpaqları milli nemət kimi qorumağa borcluyuq. Bunun üçün yaxşı olar ki, hər il ölkə üzrə ümumiləşdirilmiş torpaq məlumatları müstəqilliyin əvvəlki illərində və ondan qabaqkı dövrde olduğu kimi, Nazirlər Kabinetində əlaqədar teşkilatların iştirakı ile ciddi şəkildə müzakirə edilərək müvafiq tapşırıqları özündə eks etdirən qərarlar qəbul edilsin, mənfi dəyişikliklərin aradan qaldırılması təmin olunsun. Belə olan halda, həm torpaq mülkiyyətçiləri, istifadəçiləri və icarəçiləri, həm də torpaqla bağlı qərarlar qəbul edən, torpaqlardan istifadəyə və onların mühafizəsinə dövlət nəzarətini həyata keçirən orqanlar bu məsələyə daha diqqətli yanaşarlar. Bu təklifi onunla əlaqələndiririk ki, kənd təsərrüfatına yararlı torpaqların qeyri-kənd təsərrüfatı məqsədilə digər kateqoriyalara keçirilməsinin Prezidentin müvafiq fərmanı ile Nazirlər Kabinetinin səlahiyyətinə aid edilməsi öz müsbət nəticəsini verib. Belə ki, son illər respublikada mövcud yaşayış məntəqələrinin genişlənməsi, yeni kəndlərin ve qəsəbələrin salınması, yolların tikintisi və digər sosial infrastruktur şəbəkəsinin yaradılmasına baxmayaraq bu kateqoriyadan olan torpaqların ümumi sahəsi azalmamış, hətta bir qədər artmışdır. Ona görə də indiki və gələcək nəsillərin ərzəqla təminatında çətinliklərlə üzləşməməsi üçün bu məsələnin Nazirlər Kabinetinin ümumi nəzarətində olmasına ehtiyac vardır.

sürətli artımına müsbət təsir göstərə bilər. Ölkəmizdə pambıq istehsalının artımı onun emalını da zəruri edir ki, bu da yeni iş yerlərinin açılması və ölkəyə valyuta gətirilməsi deməkdir. Bu məqsədlə, ilk növbədə, istehsal olunan xam pambıq mövcud emal müəssisələrində lif istehsal üçün emal edildikdən sonra, cənab İlham Əliyevin qeyd etdiyi kimi, ipə və hazır məhsul olan paltara-tekstile kimi emal olunmalıdır. Bunun üçün hazırlı Azerbaycanda fealiyyət göstərən emal müəssisələrinin sayını artırmaq və onları müasir texnoloji avadanlıqla təmin etmək lazımdır. Xatırladaq ki, 2015-ci ildə xarici ölkələrə 4537 ton pambıqlıfı və 8431 ton pambıq parça ipiliyi satışından respublikamıza 19 milyon dollarдан çox vəsait daxil olmuşdur. İxrac edilən 1 kilogram pambıq lifinin 1,08, pambıq parça ipiliyinin isə 1,70 dollarda satılması onu göstərir ki, xam pambığın bir çox emal prosesindən keçməsi həm onun rentabilitiini artırır, həm də daha çox yenini və daimi iş yerlərinin yaranmasına imkan verir. Bu da azalan neft gəlirlərinin bir hissəsinin gələcəkdə pambıqcılığın hesabına kompensasiya etməyə şərait yarada, ölkə iqtisadiyyatında daha çox əlavə dəyərin yaranmasına təkan verə bilər. Nəzəre, alsaq ki, Avropa və digər ölkələrdə xalis pambıqdan hazırlanan paltarlara, xüsusən uşaq paltarlarına tələbat getdikcə artır, onda bu sahəni klaster əsasında inkişaf etdirməyin (yəni, pambıqcılıq

kəsb edir. Təəssüfle qeyd etmək lazımdır ki, əvvəller respublikamızda on min hektarlarla yarpaq üçün tut bağları (çəkillik) olduğu halda, hazırda çəmi 734 hektar çəkillik mövcuddur. Hesab edirik ki, baramaçılığı inkişaf etdirmək üçün Azərbaycan Elmi-Tədqiqat İpəkçilik Institutunun (hazırda bu institut ləğv edilərək hansısa quruma birləşdirilib) hazırladığı konsepsiya Prezidentin tövsiyələri nəzərə alınmaqla yenidən işlənib təsdiq edilməli və onun icrasına başlanmalıdır.

Dünya ölkələrinin təcrübəsi göstərir ki, dövlət qayğısı ilə əhatə olunan kənd təsərrüfatı ümumi iqtisadi tənəzzül dövründə de inkişaf etməkdə davam edən sahədir. Biz bunu Azərbaycanın timsalında görə bilərik. Prezident Nazirlər Kabinetinin iclasında söylədiyi yekun nitiqində bu barədə demişdir: "Kənd təsərrüfatının inkişafı bizim üçün həmişə prioritət olub. İndiki şəraitdə bunun önəmi daha da artır. Mən şadam ki, ümumi dünya iqtisadi böhranına baxmayaraq, birinci rübdə Azərbaycanda kənd təsərrüfatının istehsalı artıb - 2,7 faiz". Bu onu göstərir ki, kənd təsərrüfatına qoyulan investisiyalar, məhsul istehsalçılarına verilən subsidiyalar hədər getmir, öz bəhrəsini verir. Ona görə də iqtisadi böhranlar baş verəndə tənəzzülə ən az məruz qalan və böhrandan ən tez çıxan iqtisadi sahə məhz kənd təsərrüfatıdır.

İqtisadi, sosial ve siyasi həyatında əhəmiyyətini çox düzgün qiymətləndirən cənab İlham Əliyev hələ prezidentliyinin ilk illərindən bu sahəyə çox böyük qayğı və diqqətlə yanaşaraq onu qeyri-neft sektorunun prioritet sahəsi adlandırmışdır. Bu gün də iqtisadi məsələlərə dair ele bir iclas, konfrans yoxdur ki, Prezident kənd təsərrüfatı haqqında hərəkətfli təhlillər aparmasın, aqrar sahənin bu və ya digər məsələsinin həlline dair konkret tapşırıqlar verməsin. Kənd təsərrüfatı məhsul istehsalçılarına vergi güzəştlerinin müddətinin artırılması, subsidiyaların, eləcə də kənd təsərrüfatı texnikasının və digər istehsal vasitələrinin fermerlərlə lizinqə verilməsi, güzəştli kreditlər və digər stimullaşdırıcı tədbirlərin həyata keçirilməsi ölkəmizdə kənd təsərrüfatının inkişafına öz müsbət təsirini göstərmiş və iqtisadiyyatın bu bölməsinin dinamik və davamlı inkişafını təmin etmişdir.

Ölkəmizdə kənd təsərrüfatına dövlətin daim göstərdiyi diqqət və gəvənmiş nüvəsi hər zaman

qət və qayğıının növbəti bariz nümunəsi kimi Prezidentin 2016-ci il 11 aprel tarixli "Ərzaq məhsullarının tədarükü və təchizatı" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması haqqında sərəncamını göstərmək olar. Belə bir qurumun yaradılması hər şeydən evvəl, fermerlərin istehsal etdikləri məhsulları satmaqdə rastlaşdıqları çətinliklərin aradan qaldırılmasına böyük köməy olacaqdır. Bu da onlarda istehsalı genişləndirməyə, yüksək keyfiyyətli məhsul istehsal etməyə marağı artıracaqdır. Digər tərəfdən, dövlət orqanlarına ərzaq almaq üçün bündən ayrılan vəsaitin səmərəli xərclənməsinə nəzarət etməyə və bu məqsədlə xərclənən vəsaitin xarici fermerlərin yox, yerli istehsalçıların maliyyələşməsiనə imkan verəcəkdir.

Hazırda Mili Məclisdə Kənd təsərrüfatı kooperasiyası haqqında" qanun layihəsinin ikinci oxunuşa təqdim olunması üçün həzırlı işləri davam edir. Bu qanunun tezliklə qəbul edilməsi və kooperasiyanın genişlənməsi də bu yeni yaradılacaq ASC-nin uğurlu fəaliyyətinə təkan verəcək. Belə ki, hazırda ölkəmizdə kənd təsərrüfatı məhsul istehsalçılarının böyük eksəriyyəti xırda fermələrdir. Bu şəraitdə mehsulun satın alınması üçün coxsayılı fermələrlə müqavilə bağlamaq müəyyən çətinliklər töredə bilər. Lakin göstərilən qanunun qəbul edilməsi bu çətinliyi aradan qaldıracaq. Çünkü yeni yaradılan istehsal və emal kooperativləri ilə müqavilələr bağlamaq daha asan və əlverişli olacaq. Eyni zamanda, "Ərzaq məhsullarının tədarükü və təchizatı" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin yaradılması da öz növbəsində respublikamızda istehsal və emal kooperativlərinin yaranmasını zəruri edəcək, kooperasiya fəaliyyətinin genişlənməsinə, habelə müxtəlif istiqamətli kooperativlər ittifaqlarının formallaşmasına təkan verəcək. Kooperasiyanın inkişafı həm də aqrar sahənin yeni mərhələsinə keçidin elmi əsaslarla həyata keçirilməsinə təmin edən mütəxəssislərin - Azərbaycan Dövlət Aqrar və Azərbaycan Kooperasiya universitetlərinin məzunlarının işlə təmin edilməsinə də müsbət təsiri olacaq. Bütün bunlar onu göstə-

olacaq. Bütün bunlar onu göstərir ki, ölkəmizdə agrar sektor dövlətin dəstəyi və diqqəti sayəsində öz inkişafının yeni mərhələsinə - aqrobiznesin formallaşması və inkişafi dövrünü keçir.

Aqrar sektor yeni inkışaf mərhələsinə keçir

icra orqanlarının vəzifəli şəxsləri də yardım etməye borcludurlar. Bu, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2000-ci il 28 noyabr tarixli 421 nömrəli fermanı ilə təsdiq edilmiş "Torpaqlardan istifadəyə və onların mühafizəsinə dövlət nəzarəti haqqında Əsasname"nin müvafiq bəndlərində eks olunmuşdur. Əsasnamənin 3-cü və 4-cü bəndlərinə əsasən, torpaqlardan istifadəyə və onların mühafizəsinə dövlət nəzarətinin həyata keçirilməsi Azərbaycan Respublikasının Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinə və Naxçıvan Muxtar Respublikasının Daşınmaz Əmlak və Torpaq Məsələləri üzrə Dövlət Komitəsinə, habelə bu dövlət komitələrinin yerli qurumları və yerli bölmələrinə həvalə edilmişdir. Həmin orqanların torpaq qanunvericiliyinin pozulmasına təqsirkar olan şəxslərin məsuliyyətə cəlb edilməsi barədə müeyyən edilmiş qaydada tərtib olunan sənədləri müvafiq orqanlara göndərmək, torpaqlardan səmərəli istifadə, onların mühafizə məsələləri, torpaq islahatı, yer-quruluşu işləri, torpaqla bağlı digər məsələlərin həlli ilə əlaqədar yerli icra hakimiyyəti orqanlarının və bələdiyyələrin torpaq qanunvericiliyinin tələblərinə uyğun gelməyən qərar, sərəncam və digər normativ xarakterli aktlarının leğv edilməsi barədə müvafiq orqanlar və ya məhkəmə qarşısında iddia qaldırmaq və digər hüquqları vardır. Yaxşı oları, bu orqanlar onlara verilmiş hüquqlardan istifadə edib torpaq qanunvericiliyinin pozulmasının qarşısını vaxtında alsınlar və torpaqlardan səmərəli istifadə olunmasına öz töhfələrini versinlər.

Konstitusiyanın 15-ci maddəsində qeyd edilir ki, Azərbaycan Respublikasında iqtisadiyyatın inkişafı müxtəlif mülkiyyet növlerinə əsaslanaraq xalqın rıfahının yüksəldilməsinə xidmət edir və Azərbaycan dövləti bazar münasibətləri əsasında sosial yönümlü iqtisadiyyatın inkişafına şərait yaradır. Bununla əlaqədar iqtisadiyyatın digər sahələrində olduğu kimi, aqrar sahədə də isləhatlar, o cümlədən torpaq isləhatı həyata keçirildi. Bu məqsədlə “Torpaq isləhatı haqqında” qanun qəbul olundu. Həmin qanunda qeyd olunur ki, torpaq isləhatının məqsədi iqtisadi azadlıq və sosial ədalet prinsipləri əsasında torpaq üzərində yeni mülkiyyət münasibətlərini yaratmaq, bazar iqtisadiyyatını və sahibkarlıq təşəbbüsünü inkişaf etdirmək, ölkənin iqtisadi müstəqilliyinə, o cümlədən ərzaq təminatına nail olmaq və nəticə etibarı ilə Azərbaycan xalqının maddi rifahını yüksəltməkdən ibarətdir. Bu qanunun tələblərinə uyğun olaraq MDB məkanında ilk dəfə ümummilli lider Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə respublikamızın torpaq fondunun 19 faizi kənd əhalisine pay torpağı kimi onların xüsusi mülkiyyətinə pulsuz verildi və bütün sənədləşmə

quna xitam verilir. Hemin maddənin 2-ci bəndində isə göstərilir ki, bu maddənin 1-ci bəndinini 8-ci abzasında nəzərdə tutulan müddəalar xüsusi mülkiyyətdə olan torpaqlara şamil edilmir. Əlbətə, Torpaq Məcəlləsinin qəbul edildiyi vaxtlar - 1999-cu ildə və sonrakı bir neçə il müddətində belə bir müddəanın eksistensiyası olunması lazımdır. Çünkü həmin dövrde torpaq islahatı davam etdirdi, fermerlərin torpağıbecən məkədə müəyyən çətinlikləri var idi. Lakin sonradan kənd təsərrüfatı məhsul istehsalçılarının torpaq vergisi istisna olmaqla digər vergilərdən azad olunması, əkinlərə görə subsidiyaların ödənilməsi və başqa güzəştlərin tətbiqi bu çətinlikləri aradan qaldırılmışdır. Fermerlərin dövlətin hərtərəfli qayğısı və diqqəti ilə əhatə olunduğu indiki şəraitdə üzrlü səbəb olmadan kənd təsərrüfatlı təyinatlı torpaqlardan istifadə etməmək yolverilməzdir. Hesab edirik ki, belə bir vəziyyət Torpaq Məcəlləsinin 73-cü maddəsinə yenidən baxmağın zəruri edir.

paqlarda baş veren mənfi halların vaxtında aşkar edilib aradan qaldırılmasını təmin etmək üçün müntəzəm olaraq torpaq kadasının ve monitoringinin aparılması böyük ehtiyac vardır. Uzun müddətdir ki, respublikanın torpaq fondunda baş verək kəmiyyət və keyfiyyət dəyişikliyindən öyrənilmir və bu barədə verilen məlumatlar heç də reallığı eks etdirmir. Ona görə da torpaqlardan səmərəli və davamlı istifadəni təmin etmək üçün torpaq kadastrı və monitoringi barədə mövcud normativ hüquqi sənədlərin tələblərinin ciddi əməl edilməlidir. Bununla əlaqədar bir məsələnin də vacibliyini vurğulamaq istəyirik. Nazirlər Kabinetinin 1999-cu il 7 iyun tarixli 94 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş "Torpaqların monitoringinin aparılması qaydaları haqqında Əsasname" yə uyğun olaraq hər il Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsi (əvvəller Azərbaycan Respublikası Dövlət Torpaq və Xəritəçəkme Komitəsi) mülkiyyət formasından asılı olmayaraq ölkənin vahid torpaq fondunda baş vermiş bütün mənfiyi və müsbət dəyişikliklər barədə ayrı-ayrı rayonlar, rayon mərkəzləri, respublika tabeli şəhərlər və Naxçıvan Muxtar Respublikası üzrə məlumatları ümumiləşdirilərək təsdiq edir. Bu məlumatla isə yalnız məlumat üçün Nazirlər Kabinetinə və Dövlət Statistik

Kabinetinə Və Sovet Statistik Komitesinə təqdim olunur.
Hesab edirik ki, torpaqlarda baş verən diyəşikliyə və torpaqlardan istifadəyə belə münasibə yetərli deyil. Azərbaycanın aztron paqlı ölkə olması, əhalinin yüksək artım dinamikasının saxlanması, əhalinin maddi-rifah halının getdikcə yaxşılaşması ərzadı məhsullarına tələbatı da artırır. Bu tələbatı ödəmək, ölkəmizin

bır çok olkelerde Kənd Təsərrüfatı təyinatlı torpaqlardan istifadə yə və onların mühafizəsinə dövlət nəzarəti başqa orqanlarla rənəsi, həm də Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinə həvələ olunmuşdur. Hesab edirik ki, hazırda bütün rayonlarda Azərbaycan Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin yerli oqanlarının yaradılması ilə əlaqədar Azərbaycanda da belə bəqaydanın tətbiq edilməsi kənd təsərrüfatı təyinatlı torpaqlarda daha səmərəli istifadə olunmasına və onların etibarlı mühafizəsi nə imkan yaradardı. Bundan elə və, yaxşı olar ki, statistik büllətlərlə ayrı-ayrı rayonlarda müxtəlif bitkilərin əkin sahəsi i yanaşı, həmin rayonlarda oləmumi əkin sahəsi də göstərsin ki, mövcud əkin sahəsinin neçə faizinin əkin dövriyyəsində cəlb olunduğunu vaxtında aşkar edib müvafiq tedbirlər görmə mümkün olsun.

söylədiyi nitqlərdə kənd təsərrüfatının qeyri-neft sektorunu prioritet sahə olduğunu və bu sahənin dayanıqlı inkişafını təmin etmək üçün vaxtılıq Azərbaycanda inkişaf etmiş sahələri - pambıqcılıq, üzümçülük, çayçılıq, tütünçülük və baramaçılığı bərpə etməyi və yetişdirilən kənd təsərrüfatı məhsulları ile xarici bazarlara çıxmağı qarşıya əsas vəzifə kimi qoyur. Dövlət başçıının pambıqcılıq barədə demisi "Hesab edirəm ki, biz pambıqcılıqla daha ciddi məşğul olmaq yiq. Çünkü bu həm insanları işçəlb edir - pambıq tarlalarında çox insan işləyəcək, maaş alacaq, - eyni zamanda, bu, vallyu gətiirən məhsuldur. Biz həm xarap pambıq satmaliyiq, həm də həm onu ipliyə, daha sonra tekstilər əvvəl çevirib ixrac etmeliyik. Bu, mütləq olmalıdır. Hesab edirəm ki, pambıq yiğanlara verilən pul artırılmalıdır. Mənə verilən məlumatda görə, indi bir kiloqram pambıq üçün insanlara 42 qəpik ödəniş olmalıdır. Hesab edirəm ki, bu, çox azdır. Bu, əhəmiyyətli dərəcədə qaldırılmalıdır". Prezident Nazirliyin Kabinetinin bu il aprelin 9-da keçirilən iclasında da məsələyə yarın idən qayıdaraq qeyd etmişdir ki, pambıq istehsalının artırılması sini sahibkarlar təkbaşa edə bilməzler. Pambıqcılığı inkişaf etdirmək üçün dövlət, icra orqanları və özəl qurumlar birgə işləməlidirlər. Prezident bu il pambıq əkin sahəsini 50 min hektara, pambıq istehsalını isə 10 min tona çatdırmaq barədə konkret tapşırıqlar vermişdir.

Hələ 2010-cu ilde bu sahəni ölkəmizdə böyük sosial və iqtisadi əhəmiyyəti nəzərə alınaraq "Pambıqcılıq haqqında" qanun qəbul edilmişdir. Qanunun 5-maddəsində pambıqcılığın inkişafına dair dövlət programının qəbul edilməsi və pambıqcılığın klaster əsasında inkişaf etdirilməsi nəzərdə tutulur. Hesab edirik ki, dövlət programının tezliklə qəbul edilməsi bu sahənin inkişafını təmin etmək üçün əsas şəraitdir.

gədə istənsəl, emal, satış müəssisələri ilə yanaşı, bu sahənin ekonomi və kadr təminatı, digər infrastrukturun yaradılması və s.) çox böyük səmərə veracayıni görərik. Məsələn, Çin Xalq Respublikası dünyada ən çox pambıq istehsal və idxlə edən ölkədir. Burada istehsal və idxlə olunma xam pambıq son məhsula - patatar istehsalına kimi emal olunur və xarici ölkələrə hazır məhsul kimi ixrac edilir.

Sında İrezident keçid təşəvşüfatının ənənəvi sahələrindən olaraq baramaçılığı itirdiyimizi və bəs sahənin inkişaf etdirilməsinini vacibliyini də qeyd etmişdir. Bəs məqsədə baramanın alış qiymətinin artırılması tövsiyə olunur. Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, hazırda dünya bazarında bir kilo gram baramaya 9-10 dollar ödənildiyi halda, Azərbaycanda 3-4 manat verilir ki, bu da sərfədən deyil. Bu səbəbdən də baramaçılığa maraq tamamilə azalıb. Tekcə onu demək kifayətdir ki, keçən əsrin 70-80-ci illərində respublikamızda ilə 5-6 min ton barama istehsal edildiyi halda 2014-cü il bu rəqəm 974, keçən il isə 236 kilogram olmuşdur.

Halbuki Avropa ölkələrinin Azərbaycanla iqtisadi, ticarət-

Azerbaycanla iqtisadi, ticarət və
əlaqələrinin əsası "Qafqaziyadə"
ipək sənayesi" adlı İtaliya şirkətinin
1818-ci ilde Şəki ərazisində
münasib yer seçməsi ilə qoyulmuşdur.
1863-cü ilde isə Fransada təsis edilmiş
"Qafqaziyadə ipəkçilik" adlı yeni şirkət Şəkidə
o dövr üçün dünyanın ən böyük ipək fabrikini inşa etmiş və Fransanın
Lion şəhərinə məxsus Sent-Etyen şirkəti Şəki ipəyini
əsas alıcısı olmuşdur. Çar Rusiya
yasında isə elektrik enerjisindən
istifadə etməklə barama açma
təcrübəsi ilk dəfə şəkili sahibkənardı.
Törə Salamın müəssisəsindən
həyata keçirilmiş və həmin fabrikdə
istehsal olunan ipək keyfiyyət
yətinə görə Avropa ölkələrində
və Yaponiyada tanınmışdı. Məhəmməd
buna görə XIX əsrin sonu - XX
əsrin əvvəlində ipək sənayesində
əldə etdiyi nailliyyətlərə görə
Şəki "Qafqazın Lionu" adlandırılmış
lardı. Bu ənənə sonrakı dövrlərdə
də davam etmiş və Azərbaycanda
barama istehsalına görə SSRİ-nin
ikinci, baramanın keyfiyyətini
gördərən birinci yeri tutmuş
dur. Həmin vaxtlar Azərbaycanda
ipəyi sərgilərdə dəfələrlə qızılı
medala layiq görülmüşdür. Sovet
vətən dönməndə baramacılığının
sahəsində sanballı elmi-tədqiqat
işləri aparan Azərbaycan alimləri
ri yeni yüksək məhsuldar sortları
varatmışlar. Həmin dövrde Şəki

yaratmışlar. Həmin dövrdə Şəh İpek İstehsalat Birliyində 7500 Ordubadda işə 1000 nəfərdən çox fəhlə və qulluqçu çalışırdı. Bütün bunlar onu göstəri ki baramaçılıq Azərbaycanda zəngin tarixə malikdir və onun inkişaf etdirilməsi üçün ölkəmizdə nümunəvi ənənə vardır. Həmin ənənələri dirçəltmək üçün alınan baramanın qiymətinin artırılması ilə yanaşı, yem basasının yaradılması, tətbiq olunan

Eldar İBRAHİMOV